

XIZMAT KO'RSATISH SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA SAMARADORLIKNI ANIQLASH VA UNI OSHIRISH MECHANIZMLARI

Umurova Mohira Askarboy qizi
SamISI tayanch doktoranti

MAQOLA HAQIDA

Qabul qilindi: 24-iyun 2024-yil
Tasdiqlandi: 26-iyun 2024-yil
Jurnal soni: 11
Maqola raqami: 12
DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v11i11.950>

KALIT SO'ZLAR/ Ключевые слова/ keywords

Interfaol o'quv usullari, o'quv faoliyatini o'rganish, o'quvchilar munosabatlari, o'quv faoliyatini tashkillash, interfaol o'quv usullari ta'siri.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola talabalar o'quv faoliyatini o'rganish va o'quv jarayonini yanada samarali qilish uchun interfaol metodlardan qanday foydalanishni tahlil qiladi. Maqola o'z ichiga o'quv jarayonining tashkil etilishi, interfaol metodlar tavsiflanishi va ularning o'quvchilar ustida yaratishi mumkin bo'lgan ta'sirini o'z ichiga oladi. Interfaol metodlar masalalari, o'z-o'zini baholash, ijtimoiy o'zaro munosabatlarning rivojlanishi va o'quv jarayonini mustahkamlashda qanday rolini o'rganish uchun tegishli ilmiy adabiyotlardan foydalanilgan.

Annotatsiya. Ushbu maqolada iqtisodiyotimizning muhim tarmoqlaridan biri bo'lgan xizmat ko'rsatish sohasida samaradorlik ko'rsatkichlarini aniqlash, ularni oshirish hamda iqtisodiy faoliyatda ilmiy yondashuvlar va tamoyillar asosida amaliyotga tadbiiq etish masalalari ko'rib chiqilgan va tahlillar asosida tushuntirilgan. Samaradorlikni aniqlash mexanizmlari ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar. Samaradorlik, samaradorlik ko'rsatkichlari, xizmatlar sifati, iqtisodiy omillar, mehnat unumdorligi.

Kirish. Bugungi iqtisodiy rivojlanish sharoitida xizmatlar sohasi samaradorligi tushunchasi keng qamrovli tushunchaga aylanib bormoqda. Servis sohasida xizmat ko'rsatish samaradorligi har bir korxonada faoliyatining eng muhim vazifalaridan hisoblanadi desak mublag'a bo'lmaydi. U xizmat ko'rsatish jarayonining sifat va miqdor ko'rsatkichlarini, shuningdek buyumlashgan va jonli mehnat xarajatlari hamda olingan natijalar o'rtasidagi iqtisodiy va ijtimoiy munosabatlarni ifodalaydigan jarayondir.

Adabiyotlar tahlili. Samaradorlik iqtisodiy tushuncha sifatida har qanday xo'jalik yurituvchi subyekt faoliyatida, hudud, insonlar va

jamiyatda sodir bo'layotgan boshqa ijtimoiy- iqtisodiy jarayonlarni boshqarishda muhim o'rin tutadi.

U. Petti, F.Kene, D. Rikardo, F. Teylor, G. Emerson va shu kabi boshqa ko'plab tadqiqotchilarning ilmiy asarlarida "samaradorlik" tushunchasiga alohida to'xtalib o'tilgan. Klassik tushunishda aksariyat muallif va tadqiqotchilar samaradorlikni inson, xo'jalik yurituvchi subyekt yoki davlat idoralari tomonidan amalga oshirilgan u yoki bu xatti- harakatni amalga oshirish natijasida sarflangan sa'y- harakatlar va mablag'lar natijasi sifatida e'tirof etishadi.

Bugungi innovatsion iqtisodiy sharoitda iqtisodchi va tadqiqotchilar "samaradorlik" tushunchasini kim ilk bor ilmiy muomalaga olib kirganligini aniq aytib bera olmaydilar. Ba'zi ilm ahli mazkur tushunchani D. Rikardo birinchi marotaba fanda qo'llagan deb e'tirof etishsa, boshqa tadqiqotchilar esa, iqtisodiy kategoriya sifatida "samaradorlik" atamasini V. Pareto ilk bor qo'llagan deb taahmin qilishadi. Klassik iqtisodiy nazariyaning shakllanish bosqichidan neoinstitutsional yondashuvdan foydalanishning zamonaviy davrigacha bo'lgan turli bosqichlarda fanda u yoki bu tarzda samaradorlik kategoriyasi rivojlanishining bir necha bosqichlarini ajratish lozim.

1- jadval. "Samaradorlik" tushunchasini aniqlashtirish borasida mualliflik yondashuvlari

Muallif	Yondashuvning mazmuni
D. Rikardo ¹	Samaradorlik- bu natijaning xarajatlariga nisbati. Kapital qanchalik kam xizmat qilsa, dastlabki samaradorlikni saqlash uchun shuncha ko'p mehnat xarajatlari sarflanishi lozim. Samaradorlik iqtisodiy yo'nalish kasb etadi.
G. Emerson ²	Samaradorlik boshqaruv tizimi funksiyalarining bajarilish sifatiga bog'liq. Samaradorlikning ahamiyati tobora kengayib boradigan iqtisodiy tushuncha.
V. Pareto ³	Samaradorlik – bu tizimning shunday holatiki, unda uning ba'zi unsurlari holatini yaxshilashga tizimning boshqa unsurlari holatini yomonlashtirmasdan erishib bo'lmaydi
P. Druker ⁴	Samaradorlik – bu eng kam harakat bilan eng katta qiymatni ta'minlaydigan ishlab chiqarishning barcha omillari o'rtasidagi muvozanatdir
M.Meskon, M.Albert va F.Xedouri ⁵	Samaradorlik – bu tashkilotning jami resurs xarajatlari yig'indisiga bo'lingan ishlab chiqarilgan maxsulotning bozor qiymatidir.
P.Doyle, P. Stern ⁶	Samaradorlik iste'molchilarning ehtiyojlarini qondirish bilan bog'liq bo'lgan tashqi ko'rsatkich hisoblanadi, unumdorlik esa natija va ichki xarajatlarning nisbatini tavsiflaydi.
K.R.Makkonell, S.L.Bryu ⁷	Samaradorlik – bu resurslarning eng kam xarajati bilan muayyan qiymatdagi maxsulotni ishlab chiqarish; muayyan qiymatdagi resurslardan foydalanilgan holda ishlab chiqarishning eng yuqori hajmiga erishish
M.Rotbard ⁸	Samaradorlik muayyan maqsadlarga erishish doirasidan tashqarida o'zining mazmun- mohiyatini yo'qotadi.
Dj.Van Gig ⁹	Samaradorlik – bir qator maqsadlarga erishish darajasidir.

Tadqiqot metodologiyasi. Bugungi umumjahon globallashuv davrida butun dunyoda shu jumladan bizning mamlakatimizda ham iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy tamoyillaridan biri milliy

iqtisodiyot tizimini kengaytirish va uning samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirishdan iborat. Iqtisodiyotning barcha sektorlarida unumdorlikni oshirish oldimizga qo'yilgan yuksak vazifalardan bo'lmog'i lozim.

¹ Рикардо. Д. Начала политической экономии и податного обложения. Соч. в 2 т. / Д.Рикардо; пер. с англ. М. Соцэргиз, 1935. Т.2.295 с.

² Эмерсон Г. Двенадцать принципов производительности. Г.Эмерсон//Машиностроитель. - 2007. - №12. - С. 47-52. -EDN KAVCKL.

³ Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе/ М.Блауг. - М. "Дело и бизнес". 2014. - 524 с.

⁴ Drucker P.F. The practice of management. N. Y.: Harper & brother, 1954; Drucker P.F. Management: Tasks Responsibilities, Practices. N.Y.: Harper & Raw, 1973.

⁵ Майкл Мескон. Основы менеджмента. Майкл Мескон, Майкл Альберт, Франклин Хедоури, Москва изд. Дело, 1996.

⁶ Doyle P, Stern P, Marketing management and strategy/ Personal education Ltd, 2006, 446p.

⁷ Макконнелл. К. Р., Брю. С.Л Экономис 2006.

⁸ Rotbard. M. The myth of efficiency. Time, Uncertainty, and Disequilibrium / M. Rizzo (ed.). Lexington, Massachusetts, D.C. Heath, 1979, pp.90-95.

⁹ Гиг Дж. Ван. Прткладная общая теория системы :пер. с. Англ. Кн.2.- М. Мир, 1981.- 733 с.

Xizmat ko'rsatish samaradorligini optimal darajada oshirish eng birinchi o'rinda rahbar oldidagi asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Samaradorlikka ta'sir qiluvchi muhim omillarni yaxshilab o'rganib chiqish, uning ta'sirlarini tahlil qilish rahbarning boshqaruv qarorlaridan oqilona foydalanishining natijasida namoyon bo'ladigan iqtisodiy holatlar jamlanmasidir.

Rahbarning xizmatlar faoliyati samaradorligini to'g'ri tahlil qilishi va bu vazifani yechish amaliyotida quyidagi omillar bilan bog'liq jarayonlarda aks etadi.

➤ Bozor talablariga javob beruvchi, iste'molchilarning talab va istaklarini maksimal darajada qondirish, yuqori sifatli xizmat ko'rsatishda eng kam xarajatlar miqdori bilan ishlab chiqarishning maksimal hajmini ta'minlovchi optimal xizmat ko'rsatish jarayonini tanlash.

➤ Iste'molchilarning ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilgan xizmatlarni ko'rsatish va sotish va natijada yuqori daromad olishni maqsad qilish.

➤ Aylanma vositalardan oqilona foydalanish ularni tejash samaradorligi asosida yotuvchi hujjalar va resurlarning o'zaro aloqasini to'g'ri tashkil qilgan holda amalga oshirish rahbar oldida turgan majburiyat va vazifalardan eng muhimlari hisoblanadi.

➤ Xo'jalik korxonalar unumdorligini ko'paytirish va ularning sifatini oshirish vaqt va zamon talabiga xos shaklda namoyon qilish

➤ Xodimlar malakasini oshirish, ukarni qayta tayyorlash hamda olib borilayotgan boshqaruv tizimida xodimlarni rag'batlantirish va ularga ijtimoiy va iqtisodiy motivatsiya berish.

Yuqorida aytib o'tilgan har bir faoliyat turlarini turli shakl va ko'rinishlar yordamida amaliyotga tadbiiq etish, xizmat ko'rsatish samaradorligi asosida yotuvchi hujjalar va resurlarning o'zaro aloqasini to'g'ri tashkil qilgan holda amalga oshirish rahbar oldida turgan majburiyat va vazifalardan eng muhimlari hisoblanadi.

Olib borilayotgan ilmiy tadqiqotimiz davomida bizning oldimizda nafaqat samaradorlik tushunchasini tahlil qilish uning ma'no mohiyatini anglash balki, keng jabhada "ijtimoiy- iqtisodiy samaradorlik" tushunchasining ham tahlilini ko'rib chiqish va mohiyatini aniqlashtirish kabi asosiy vazifalardan biri sifatida oldimizda turibdi.

Hozirgi davrda zamonaviy ilmiy adabiyotlarda, ilmiy asarlarda samaradorlikni oshirish , uni baholash borasida turli tuman yondashuvlar, tamoyillar va ilmiy tadqiqot ishlariga duch kelamiz.

Turli xil normativ va rejalashtirish hujjatlarida belgilangan maqsadlarning bajarilishini ko'rsatuvchi maqsadli yondashuvlarni ajratib ko'rsatish muhim vazifalardan biridir. Shu bilan bir qatorda mavjud resurslardan foydalanish aks ettiruvchi tizim- resurs yondashuvini ham alohida ta'kidlashimiz maqsadga muvofiq hisoblanadi.

R. Stirz samaradorlikni baholash borasida ko'rsatkichlarni kumulyativ tahlil qilish va baholashni o'z ichiga oluvchi integrative

yondashuvdan foydalanishni taklif qiladi. Shuni ham ta'kidlash lozimki, bir qator zamonaviy g'arb tadqiqotchilari xizmatlar bozori ishtirokchilari talab va ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan samaradorlikni baholashga urg'u beradilar.

M.Dj. Ueyts qo'shilgan qiymatning integratsiyalashgan ko'rsatkichi orqali subyekt samaradorligini miqdoriy va sifat jihatidan baholashni taklif qilgan.¹⁰ Ko'rsatkichlar turlicha bo'lsada, ammo ular ayni chog'da, xizmat ko'rsatish va servis sohasiga ishtirok etadigan va jalb qilingan bozor qatnashchilarining o'zaro hamkorligi oqibatida sinergetik ta'sir samarasiga ega bo'ladi.

Xizmatlarning ijtimoiy- iqtisodiy samaradorligini baholash ko'rsatkichlari tarkibiga ularning pirovard iste'molchilariga ham, maxsulot ishlab chiqarishning oraliq bosqichida xizmatlarni iste'mol qiluvchi korxonalar va tashkilotlarga ham taqdim etish sifati kiritilishi maqsadga muvofiq hisoblanadi.

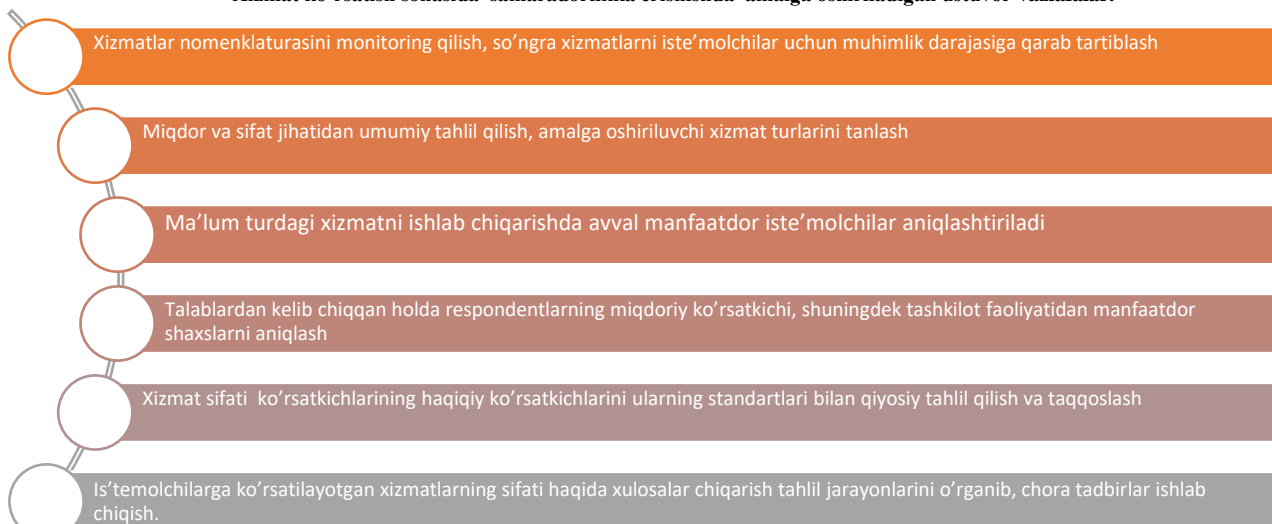
Ilmiy tadqiqotchi olimlarimizdan o'z tadqiqotlarida davomida M. Q. Pardayev va B.A. Abdulkarimovlar iqtisodiy samaradorlikni ishlab chiqarish va uni takomillashtirish jarayonida yaratilgan iqtisodiy resurslar, iqtisodiy ne'matlar hajmi bilan ifodalashni taklif etadilar. Olimlarimiz fikricha, iqtisodiy samaradorlikning asosi xarajatlar bilan erishilgan iqtisodiy ne'matlar munosabati deb baholashadi. Ya'ni ishlab chiqarish jarayoni bo'ladimi, xizmat va servis ko'rsatish jarayoni bo'ladimi albatta ularga ma'lum miqdorda xarajat qilinadi va uning evaziga esa daromad olish rejalashtiriladi va iste'mol qiymati yaratiladi.

Tahlil va natijalar. Iqtisodiy samaradorlik xarajat bilan olingan natijani taqqoslash orqali ifodalanadigan iqtisodiy –ijtimoiy ko'rsatkich hisoblanadi.¹¹

Avval ta'kidlanganidek, ko'rsatilayotgan xizmatlar samaradorligini baholashda sifatni miqdoriy baholash usullariga mansub bo'lgan kvalimetriya usullari o'qullaniladi. Barcha ko'rsatkichlar to'plami bo'yicha xizmatlar sifatini baholash, turli xil baholar ko'rsatkichlari mavjudligi sababidan tadqiqot davomida ko'p vaqt talab qilishi mumkin va bundan tashqari kutilayotgan natijani bermay tadqiqot ishiga ma'lum darajada nomutanosibliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Albatta baholashni amalga oshirishda iste'molchilarning yoshi, qolaversa jinsi, ularning ijtimoiy holati turlicha bo'lishi mumkin. Baholashda mana shu ko'rsatkichlarni e'tiborga olgan holda ijtimoiy-iqtisodiy sohaning aniq yo'nalishlari uchun baholanuvchi ko'rsatkichlar sonini aniqlashtirib va maqbullashtirib olish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Xizmatlar bozorida servis sifatining rivojlanishi, shu hududda istiqomad qilayotgan aholi turmush darajasining yaxshilanishiga olib kelmog'i darkor. Buning uchun xizmatlar bozorining ehtiyojlarini aniqlab, aholi uchun ustuvor yo'nalish va vazifalarni belgilab olish talab qilinadi. Bular quyidagi ma'lumotlarda aks etgan.

Xizmat ko'rsatish sohasida samaradorlikka erishishda amalga oshiriladigan ustuvor vazifalar.

Xizmat sifati va uning iqtisodiy samaradorligini baholash, korxonada foydalanib kelinayotgan iqtisodiy resurslar turlari bo'yicha amalga oshirilishi va miqdor jihatidan ular o'lchanishi mumkin. Masalan, ishchi kuchidan foydalanish samaradorligini mehnat unumdorligi va maxsulotning mehnat sig'imi ko'rsatkichlari yordamida quyidagi formula asosida baholash mumkin.

$$PT = \frac{Q}{I}$$

Bu yerda:

PT- mehnat unumdorligi;

Q- maxsulot hajmi qiymat ko'rinishida

I- ishlovchilar (ishchilar) soni.

¹⁰ Economic development quarterly, February 2000, vol. 14, no 3, pp.35-50.

¹¹ Abdulkarimov B.A., Jabriyev A.N., Pardayev M.Q., va boshq. Korxonalar iqtisodiyoti. T.: "Fan", 2005.

Maxsulotning mehnat sig'imi mehnat unumdorligiga teskari kattalik bo'lib, sarflagan mehnat hajmining ishlab chiqarilgan maxsulot hajmiga nisbati bilan aniqlanadi:

$$T = \frac{I}{Q}$$

Mehnat qurollari (asosiy fondlar)dan foydalanish samaradorligi ishlab chiqarilayotgan maxsulotning fond sig'imi va fond qaytishi ko'rsatkichlari yordamida aniqlanadi. Bunda fond qaytishi korxonada asosiy fondlarining bir birligiga to'g'ri keluvchi ishlab chiqarilgan maxsulotni bildirsa, fond sig'imi esa fond qaytishiga teskari kattalik bo'lib, yangi asosiy fondlarni tashkil qilish uchun zarur bo'lgan kapital qo'yilmalarni aniqlash vazifasini bajaradi.

Fond qaytishi (f_s) va fond sig'imi (f_ϵ) aniqlash formulasi quyidagicha:

$$f_s = \frac{Q}{F}$$

Bu yerda:

Q - maxsulot hajmi, qiymat pul ko'rinishida;

F - asosiy ishlab chiqarish fondlari qiymati.

$$f_\epsilon = \frac{F}{Q}$$

Fond qaytishi qanchalik yuqori va fond sig'imi qanchalik past bo'lsa ishlab chiqarish va mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi shunchalik yuqori bo'ladi va aksincha. Mashina va uskunalardan oqilona foydalanish ishlab chiqarish texnika va texnologiyalarini takomillashtirish va bundan tashqari xodimlar bilim va malakasini rivojlantirish fond qaytishini ko'paytirishning muhim zahirasi hisoblanadi.

Mehnat qurollaridan foydalanish samaradorligi, maxsulotlarning material sig'imi yordamida sarflangan xom-ashyo material, yoqilg'i energetika va mehnat predmetlarining umumiy qiymatini ishlab chiqarilgan maxsulot hajmiga nisbati bilan aniqlaymiz. Uning formulasi quyidagicha:

$$m = \frac{M}{Q}$$

Bu yerda:

m- xizmat ko'rsatishda material sig'imi;

M- xizmat ko'rsatish uchun ketgan moddiy xarajatlarning umumiy miqdori pul ko'rinishida

Q- ko'rsatilgan xizmat hajmi, qiymat ko'rinishida.

Xizmatning material sig'imi qanchalik past bo'lsa, xizmat ko'rsatish samaradorligi shunchalik yuqori bo'ladi. Biroq xizmat ko'rsatish material sig'imini kamaytirish, uning sifatini pasaytirish iste'molchilarga sifatli maxsulot taqdim etish, texnologik norma va qoidalarni buzish orqali bunday jarayonlarni amalga oshirish mumkin emas. Material sig'imini bu tarzda kamaytirish iqtisodiy jinoyat hisoblanadi va qonuniy jazoga ham tortiladi.

Har qanday iqtisodiy jarayonlar tezlik bilan rivojlanayotgan jamiyatda xizmat ko'rsatish samaradorligini oshirish, korxonada faoliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Samaradorlik istalgan korxonaning iqtisodiy barqarorligini va faoliyat yuritish qobiliyatini aks ettiradigan iqtisodiy ko'rsatkich sanaladi.

Har qanday ish jarayonida, jumladan korxonalar faoliyatida samaradorlikning, ijobiy natijalarning mavjud bo'lmashligini, obrazli qilib aytganda ovoragarchilik, vaqt yo'qotish, isrofgarchilik, kuch va resurslarni yo'qotish bilan baholash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Pardayev M. Q. Ochilov I.S. Xizmat ko'rsatish sohasi korxonalarida samaradorlikni oshirish yo'llari. T. Iqtisod moliya. 2011.- 172b.
2. Abulqosimov X va boshqalar. Erkin iqtisodiyot tamoyillari. - T.: Akademiya, 2005.-52 b.
3. Котлер. Ф. Основы маркетинга. Москва: Прогресс, 1993
4. Ochilov.I.S. Xizmat ko'rsatish sohasi korxonalarida samaradorlikni oshirish yo'llari. Iqtisod fanlari nomzodi aftoreferati SamISI- 2010y.
5. Q.J. Mirzayev, T.S.Sharipov, Sh.A.Sultonov, G'.S.Mustafoyev, E.S.Fayziyev "Xizmatlar sohasi iqtisodiyoti" darslik 2022y.

Fan – texnika taraqqiyoti korxonalarining xizmat ko'rsatish faoliyati samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib kelgan va hozirda ham o'z ahamiyatini yo'qotmasdan kelmoqda. Mazkur omillardan quyidagi yo'llar bilan foydalanish mumkin.

✓ Xizmat ko'rsatishda mehnatni avtomatlashtirish hamda kompleks ravishdagi mehanizatsiyalashtirish;

✓ Asosiy texnologik jarayonlarni robotlashtirish, raqamli texnologiyalardan foydalanish;

✓ Progressiv, mehnat hamda resurslarni tejashga yo'naltirilgan texnologik jarayonlarni amaliyotga kiritish va ulardan oqilona foydalanish;

✓ Servis bilan bog'liq xom-ashyo va materiallarning innovatsion turlarini yaratish va ularni joriy qilish;

✓ Xizmat ko'rsatishni sifatli tashkil qilish, rejalashtirish va boshqarish jarayonlarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan, hisoblash texnikasidan foydalanishni yo'lga qo'yish.

Bozor munosabatlari rivojlanayotgan hozirgi sharoitlarda chuqur sifat o'zgarishlari, tamoyillari yangi texnologiyalar va so'nggi avlod texnikasiga o'tish, iqtisodiyotni barcha tarmoqlarini fan va texnikaning eng yangi yutuqlari asosida qayta qurollantirish lozim. Shu bilan bir qatorda olimlar, konstruktorlar, muhandis va ishchilarning ijodiy ruhda mehnat qilishlari uchun iqtisodiy va ijtimoiy manfaatdorlikni yaratish muhim ahamiyatga ega. Masalan, yaponiya xitoy firmalarini misol qilsak, ularni har bir korxonalarida sifat va ijodiy guruhlar tashkil qilingan. Bundan tashqari fan texnika taraqqiyoti bilan bog'liq universitetlar, zamonaviy laboratoriya markazlari muntazam tashkilot bilan hamkorlikda ishlashni yo'lga qo'ygani va shuning natijasida hozirgi kunda u yerda robotlar ham innovatsion texnika va texnologiyalarning yanada murakkab turlari yaratilmoqda va bu sohada yetakchi o'rinlarda turishi ham bejiz emas.

Xulosa va takliflar. Korxonada faoliyatining samarali bo'lishida xizmat ko'rsatishda intensivlashtirish, ko'rsatilayotgan xizmatlarning turi va sifatini oshirish hamda jahon standartlariga mos tarzda ishlab chiqish, korxonaning xizmat ko'rsatish tuzilmasini yaxshilash kabi omillar ham muhim o'rin egallaydi. Bunga esa zamonaviy mashina va asbob uskunalar, zamonaviy texnologiyalar, ishlab chiqarish va mehnatni tashkil qilishning ilg'or usullaridan foydalanish orqali erishiladi.

Albatta yuqorida keltirib o'tilgan omillarni amalga oshirish ma'lum bir resurslar va vaqt sarflashini talab qiladi. Biroq bu muammolarning mohiyati va ahamiyatini o'zgartirmaydi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, zamon bilan hamnafas holda harakat qiluvchi, barcha iqtisodiy jarayonlarda va faoliyatlarda resurslardan oqilona tejamkorlikka rioya qilgan holda foydalanuvchi, zamonaviy ilm- fan va texnika yutuqlariga tayanuvchi har qanday tashkilot bugungi kundagi muvaffaqiyatlaridan tashqari, kelajakda ham muvaffaqiyatga erishishi, eng raqobatbardosh korxonalar safida bo'lishi va yuqori darajada unumdorlikka erishishini taminlaydi.

Xizmatlar sifatini oshirishda, uning samaradorligini yuqori darajaga ko'tarishda boshqaruv funksiyasini o'rni va ahamiyati juda yuqori hisoblanadi. Rahbarning boshqaruv qobiliyati va ilmi shakllantirilishi kerak, va bundan tashqari xodimlarning malakasi va bilim salohiyatiga alohida e'tibor berish taklif qilinadi. Innovatsion texnologiyalardan keng foydalanish, xorij tajribasini o'rganish, sohaga islohol qilish, har bir xizmat sifatini maksimal darajaga ko'tarish va iste'molchilar talabini o'rganishda marketing metodlaridan keng qamrovli darajada foydalanish taklif qilinadi. Mana shu jarayonlarni e'tiborga olib samaradorlikni oshirish har bir rahbar oldida turgan eng muhim vazifalardan hisoblanadi.

6. Safarov Farxod Anvarovich "Innovatsion iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish sohasining ijtimoiy – iqtisodiy samaradorligini oshirish". Iqtisod fanlari nomzodi aftoreferati SamISI – 2023y.

7. Ahmedjanov Aziz Rustamovich "Xizmat ko'rsatish korxonalarida iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish". Sam2021y.

8. Pardayev M.Q. Xizmatlarning ijtimoiy- iqtisodiy tabiati va uni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari (Nazariy jihatlari)// Servis – Samarqand. – 2009.- 34-46 bet.